

รายงานผลการถอดบทเรียน เกษตรกรต้นแบบ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
กรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน แก้ไขปัญหาของชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ แก่เกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรและเกษตรกรด้วยกันเอง

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองเสือ ได้ดำเนินการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ หนึ่งในกิจกรรมที่สำคัญคือการดำเนินการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบของ ศพก.หลัก โดยการถอดบทเรียนครั้งนี้ เป็นการรวบรวมประสบการณ์จริง แนวคิด และแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จของเกษตรกรผู้นำ ที่เป็นต้นแบบในการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยี สำนักงานเกษตรอำเภอหนองเสือหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการถอดบทเรียนฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกท่าน

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองเสือ

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๑
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๕
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน	๑๕

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
ข้อมูล ณ วันที่ ๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายนุกูล นามปราศัย
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ เลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลนพรัตน์ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

โทรศัพท์ ๐๙๐ ๑๑๖ ๑๑๑๔ Facebook Nukul Namprasai

ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๒

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองเสือ

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๘,๐๐๐.๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก กล้วยหอมทอง

๒. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑ การผลิตกล้วยหอมทอง

๓.๒ การปลูกพืชแซมในสวนกล้วย

๓.๓ การแปรรูปกล้วยทอด

๓.๔ การทำกล้วยต้นเตี้ย

ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ การผลิตกล้วยหอมทอง

ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การปลูกพืชแซมในสวนกล้วย

ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การแปรรูปกล้วยทอด

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การทำกล้วยต้นเตี้ย

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย การลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตกล้วยหอมทอง
- ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย เศรษฐกิจพอเพียง และ การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- ๔.๓ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การเพิ่มผลผลิต

๑. การปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์ในการปลูกกล้วยหอม โดยหลังจากเก็บผลผลิตในแปลงแล้วจะตัดย่อยต้นกล้วยหอมทิ้งไว้ในแปลงประมาณ ๑ เดือน เมื่อต้นกล้วยหอมเหี่ยวพอก็จะฉีดยาปุ๋ยน้ำชีวภาพ แต่ก่อนจะปลูกกล้วยหอมจะปลูกข้าวโพดหวาน เพื่อเป็นการพักดินและตัดวงจรชีวิตของศัตรูพืช เมื่อเก็บผลผลิตข้าวโพดหวานแล้วก็จะไถกลบต้นข้าวโพดหวานเพื่อเป็นปุ๋ยหมักบำรุงดิน ต่อไป

๒. การใช้เลนในร่องสวนกล้วยหอม ๒ ครั้ง เมื่อกล้วยหอมอายุประมาณ ๓ และ ๗ เดือน จะไถเลนจากร่องน้ำมากลบที่โคนกล้วยหอม เพื่อให้กล้วยหอมออกรากเพิ่มมากขึ้น และเป็นการป้องกันต้นกล้วยหอมล้มเนื่องจากโคนลอย ซึ่งสิ่งที่มากับเลนที่นำมาเกลบก้นจะมีอินทรีย์วัตถุติดมา ทำให้ต้นกล้วยหอมมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

๓. การปลูกฝรั่งพันธุ์หงเป่าสือ และกล้วยน้ำว้า เป็นการลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ การเกษตรจากการปลูกกล้วยหอมอย่างเดียว จึงมีความคิดที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อป้องกันความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการเกษตร จึงหันมาปลูกกล้วยน้ำว้า จำนวน ๕๐ ไร่ และฝรั่งพันธุ์หงเป่าสือ ซึ่งเป็นพืชใหม่ในพื้นที่ จำนวน ๑๐ ไร่ โดยแบ่งพื้นที่เป็นการปลูกเพื่อเอาผลผลิตและปลูกเพื่อทำกิ่งพันธุ์จำหน่าย

๔. มีการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อนำมูลไส้เดือนมาเป็นปุ๋ยในการบำรุงดิน

การลดต้นทุนการผลิต

๑. ใช้หน่อพันธุ์ของตนเองในการปลูกแปลงใหม่ มีการแบ่งพื้นที่และวางแผนการปลูกโดยทยอยปลูกทุก ๒-๓ เดือนเพื่อให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดทั้งปี หลังจากเก็บผลผลิตในแปลงแล้วจะคัดหน่อพันธุ์ที่สมบูรณ์นำมาปลูกในแปลงใหม่ ซึ่งสามารถลดต้นทุนค่าต้นพันธุ์ได้ ไม่ต้องไปซื้อหาจากแหล่งอื่น

๒. การปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์ในการปลูกกล้วยหอม โดยหลังจากเก็บผลผลิตในแปลงแล้วจะตัดย่อยต้นกล้วยหอมทิ้งไว้ในแปลงประมาณ ๑ เดือน เมื่อต้นกล้วยหอมเหี่ยวพอก็จะฉีดยาปุ๋ยน้ำชีวภาพ แต่ก่อนจะปลูกกล้วยหอมจะปลูกข้าวโพดหวาน เพื่อเป็นการพักดินและตัดวงจรของศัตรูพืช เมื่อเก็บผลผลิตข้าวโพดหวานแล้วก็จะไถกลบต้นข้าวโพดหวานเพื่อเป็นปุ๋ยหมักบำรุงดิน ต่อไป

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

ประธาน ศพก. อำเภอนองเสือ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด โดยเข้าร่วมเวทีประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่และศพก.ระดับจังหวัด ซึ่งจัดประชุมปีละ ๔ ครั้ง มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานศพก. ทุกอำเภอ และคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นเร่งด่วน ปัญหา แนวทางการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ และแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องนำไปจัดทำแผนฯต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ศพก.อำเภอนองเสือ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) โดยมีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการศพก.ระดับอำเภอ ในการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่และศพก.ระดับอำเภอ ซึ่งมีการประชุมปีละ ๔ ครั้ง ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของศพก. และศพก.เครือข่าย รวมถึงการอบรมเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ และจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) ดังนี้

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)															แนบ ราย ศพก.	
อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ประจำปีงบประมาณ 2568																
ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายบุญล นามเปราสัย สินค้าหลัก กล้วยหอมทอง																
จุดเด่น 1. การผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพดี 2. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกล้วยหอมทอง 3. การปลูกพืชแซมในสวนกล้วย																
กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ (บาท)	ระยะเวลา											หมายเหตุ	
				Oct-67	Nov-67	Dec-67	Jan-68	Feb-68	Mar-68	Apr-68	May-68	Jun-68	Jul-68	Aug-68		Sep-68
กิจกรรมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร																
1. พัฒนาศักยภาพของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย																
1.1 ประเมินศักยภาพ ศพก. หลัก	1	ศูนย์	2,500													
1.2 พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า	1	ศูนย์	3,500													
1.3 พัฒนาศูนย์เครือข่าย ศพก.อื่นๆ (ยกเว้น ศจช. ศตบช.)	1	ศูนย์	3,500													
2. พัฒนาเกษตรกร																
2.1 เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ	10	ราย	7,500													
3. บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน																
3.1 ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่																
3.1.1 ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ	10	ราย	4,000													

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายอนุกุล นามปราศัย เป็นคนจังหวัดบุรีรัมย์โดยกำเนิด พื้นฐานครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม เมื่ออายุ ๑๔ ปี ได้เข้ามาทำงานทำที่กรุงเทพฯ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระที่บ้าน โดยเริ่มจากการรับจ้างเซ็นผักที่ปากคลองตลาด เป็นเวลา ๓ ปี ต่อมาได้ไปเป็นช่างซ่อมรถอยู่ที่สมุทรปราการ อีก ๑ ปี และเป็นช่างเจียรไนเพชรที่สีลม เป็นเวลาอีก ๑๕ ปี

ปี ๒๕๔๐ ผลกระทบจากวิกฤติต้มยำกุ้ง ทำให้โรงงานปลากระป๋องที่ภรรยา ทำงานอยู่ ต้องเลิกกิจการก็เลยปรึกษากันว่าจะกลับมาทำสวนส้มที่บ้าน เนื่องจากก่อนหน้านี้ได้เอาที่ดินจำนวน ๔๐ ไร่ เข้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อนำเงินมาลงทุนทำสวนส้ม โดยให้บิดาของภรรยาเป็นผู้ดูแล แต่พอกลับมาทำได้สักระยะสวนส้มแถวปทุมธานีเกิดวิกฤต ส้มเป็นโรคตาย ทำให้ขาดทุน ไม่มีเงินที่จะไปชำระคืนแก่ ธ.ก.ส. จึงตัดสินใจแบ่งขายที่ดินจำนวน ๒๐ ไร่เพื่อใช้หนี้

ต่อมา กศน.อำเภอหนองเสือ ได้เข้ามาส่งเสริมอาชีพ จึงได้รวมกลุ่มกันเย็บผ้าโหล จนมีความชำนาญ ก็ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าให้กับบริษัทส่งออกเสื้อผ้าไปต่างประเทศ ทำให้ตนเองและสมาชิกกลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น จึงมีแนวคิดรวมกลุ่มกันจัดตั้ง “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลนพรัตน์” ซึ่งในปี ๒๕๖๓ กลุ่มก็ได้รับรางวัล “สิ่งมหัศจรรย์” ประเภทกลุ่ม/องค์กรแกนหลักสำคัญ ในการพัฒนาหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ปี ๒๕๕๓ กลุ่มเย็บผ้ามีความเข้มแข็ง สมาชิกที่เป็นผู้ชายจึงมีความคิดในการทำการเกษตร เนื่องจากแต่ละครอบครัวก็มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่แล้ว จึงได้ศึกษาดูตลาดและสภาพพื้นที่ในตำบล พบว่า “กล้วยหอมทอง” เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะต่อการปลูกกล้วย และเกษตรกรในพื้นที่ยังปลูกกันน้อย โดยเริ่มจากทำที่หลังบ้านจำนวน ๕ ไร่ ต่อมา ได้รับการตอบรับที่ดีทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ จึงได้ขยายพื้นที่ปลูกกล้วยเพิ่ม

ปัจจุบัน มีพื้นที่ทำการเกษตร ทั้งของตนเองและเช่า จำนวน ๒๕๑ ไร่ แบ่งเป็น กล้วยหอมทอง จำนวน ๑๙๐ ไร่ กล้วยน้ำว้า จำนวน ๕๐ ไร่ และ ฝรั่งหงเป่าสือ จำนวน ๑๐ ไร่ ทำการเกษตรแบบโคก หนอง นา โมเดล จำนวน ๑ ไร่

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๖๐ ได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองปทุมรัตน์ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐ เพื่อให้การรวมตัวกันมีความมั่นคงขึ้น และได้รับการรับรองตามกฎหมาย และในปี ๒๕๖๓ จึงได้จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง หมู่ที่ ๒ ตำบลนพรัตน์ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาส่วนหนึ่งของการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ จะผลิตพร้อมๆกันเป็นพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาดในช่วงที่ผลผลิตออกพร้อมกัน โดยจะปลูกกล้วยหอมให้ผลผลิตออกในช่วงเทศกาล แต่คุณอนุกุล นามปราศัย จะปลูกกล้วยหอมโดยแบ่งปลูกเพื่อให้มีผลผลิตออกตลอดทั้งปีและส่วนใหญ่มักจะตกลงกับผู้ซื้อไว้ก่อนแล้วจึงวางแผนการปลูก เพื่อจะเป็นหลักประกันว่าสามารถจำหน่ายได้แน่นอน

เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการเกษตร จึงมีความคิดที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยปลูกพืชอื่นควบคู่ไปด้วย ได้แก่ กล้วยน้ำว้า จำนวน ๕๐ ไร่ และฝรั่งหงเป่าสือ

จำนวน ๑๐ ไร่ ในช่วงพักแปลงกล้วยหอมจะปลูกข้าวโพดหวาน และปลูกพืชอายุสั้น เช่น พริก มะละกอ มะระจีน เป็นต้น ในช่วงที่ต้นกล้วยยังเล็กเพื่อเพิ่มรายได้ อีกทั้งเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการทำการเกษตรแบบโคก หนอง นา โมเดล จำนวน ๑ ไร่

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การใช้เรื่อร่นน้ำ ฟ่นปุ๋ย และสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ด้วยสภาพพื้นที่การปลูกกล้วยหอมเป็นแบบร่องสวน การใช้เรื่อร่นน้ำจึงเป็นวิธีการร่นน้ำที่ประหยัดเวลา แรงงาน และเหมาะสมกับกล้วยหอม

๒. หลังจากเก็บผลผลิตในแปลงแล้วจะตัดต้นกล้วยหอมทิ้งไว้ในแปลงประมาณ ๑ เดือน เมื่อต้นกล้วยหอมเหี่ยวพอก็จะฉีดยาด้วยปุ๋ยน้ำชีวภาพ โดยไม่ใช้วิธีการเผาเหมือนเกษตรกรรายอื่นๆ เป็นการป้องกันมลพิษและรักษาสังแวดล้อม

๓. ใช้โดรนในการพ่นสารกำจัดศัตรูกล้วยหอม เป็นการใช้เทคโนโลยีในการป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยหอมโดยการพ่นสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา ในการป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อรา เป็นต้น ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีในการลดต้นทุนด้านค่าจ้างในการฉีดยาและประหยัดเวลาในการปฏิบัติงาน

๔. มีการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อนำมูลไส้เดือนมาเป็นปุ๋ยในการบำรุงดิน

๒) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การปลูกกล้วยหอมทอง

กล้วยหอมทองเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น เหมาะกับการปลูกในประเทศไทยและสามารถปลูกได้กับทุกสภาพดิน และขอให้มึ่น้ำรดตลอด กล้วยหอมเป็นพืชที่มีใบใหญ่จึงไม่ค่อยต้านทานแรงลม ถ้าโดนลมแรงๆ ใบจะแตก ทำให้การสังเคราะห์แสงได้น้อยลง จะทำให้การเจริญเติบโตของต้นกล้วยชะงัก ดังนั้นถ้าบริเวณใดมีกระแสมแรง แล้วจะปลูกกล้วยหอมควรปลูกต้นไม้เป็นแนวกันลมเพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับต้นกล้วย

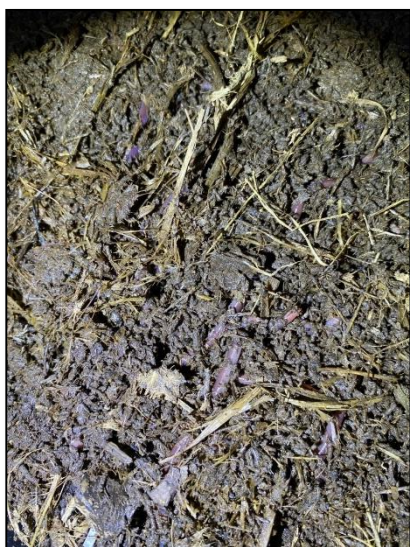
กล้วยหอมสามารถปลูกได้ในทุกช่วงฤดู แต่ช่วงที่เหมาะสมสำหรับการปลูกและได้ราคา ควรวางแผนให้ผลผลิตออกในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลตรุษจีน (ม.ค.-ก.พ.) และ เทศกาลสารทจีน (ก.ค.-ส.ค.)

การเตรียมดิน

ในแปลงใหม่ต้องมีการไถพรวนพร้อมตากดิน ประมาณ ๑-๒ สัปดาห์ เพื่อเป็นการพลิกดิน และตากดินเพื่อฆ่าเชื้อโรคภายในดิน มีการโรยปูนขาวเพื่อฆ่าเชื้อโรคภายในแปลงจากนั้นทำการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อปรับสภาพให้กับดิน ในอัตรา ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/ไร่

ส่วนในแปลงเดิม เมื่อเก็บผลผลิตกล้วยหอมแล้ว จะคัดเลือกหน่อพันธุ์ที่มีความสมบูรณ์นำไปปลูกแปลงใหม่หรือจำหน่ายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง แล้วจะตัดต้นกล้วยหอมเดิมทิ้งไว้ในแปลงนาน ๑ เดือน เมื่อดันกล้วยหอมฟ่อแล้วจะฉีดย่น้ำชีวภาพ แล้วขุดหลุมปลูกข้าวโพดหวานต่อ เมื่อเก็บข้าวโพดหวานแล้วก็จะไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด แล้วจึงปลูกกล้วยหอมรุ่นต่อไป

การเตรียมหน่อพันธุ์

ควรเลือกใช้หน่อพันธุ์ จากแหล่งต้นพันธุ์ที่ไม่มีโรค เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคมายังแปลงปลูกได้ โดยการใช้หน่อพันธุ์ที่มีคุณภาพดี มีลักษณะสมบูรณ์แข็งแรงเป็นหน่อใบแคบ (ใบดาบ) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หน่อหูฟาง ที่มีความสูงประมาณ ๕๐ เซนติเมตร ก่อนปลูกควรมีการแช่หน่อพันธุ์ด้วยน้ำผสมกับเชื้อไตรโคเดอร์มา ๑ คืบ หรือสารป้องกันกำจัดแมลง เพื่อป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อรา และโรคแมลงที่ติดมากับหน่อ

การปลูกหน่อกล้วยหอม

พื้นที่ส่วนใหญ่เขตอำเภอหนองเสือ เป็นร่องส้มเขียวหวานเก่า หลังร่องมีขนาด ๖-๘ เมตร ร่องน้ำจะมีขนาด ๑-๑.๕ เมตร ระยะปลูกที่เหมาะสม สำหรับการปลูกกล้วยหอม คือระยะระหว่างต้น ๑ เมตร ระยะระหว่างแถว ๑.๕ เมตร หลังร่องสามารถปลูกได้ ๓ แถว ๑ ไร่ สามารถปลูกได้ประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ ต้น การขุดหลุมปลูก กว้างประมาณ ๓๐x๓๐x๓๐ เซนติเมตร และมีการใส่ปุ๋ยคอกรองก้นหลุม

การดูแลรักษา

ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่ง โดยแบ่งการดูแล เป็นขั้นตอนดังนี้

๑. การให้น้ำ เขตอำเภอหนองเสือนิยมการใช้เรื่อรดน้ำ หลังการปลูกต้องมีการรดน้ำทุกวัน ติดต่อกันประมาณ ๑ สัปดาห์ หลังจากนั้นสามารถให้น้ำวันเว้นวันได้เพื่อเป็นการประหยัดค่าแรง และค่าน้ำมัน

๒. การใส่ปุ๋ย หลังจากการปลูกได้ ๑-๓ เดือน เป็นระยะพัฒนาต้น ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ และ ๑๕-๑๕-๑๕ ประมาณ ๑-๒ กำมือต่อต้น โดยใส่ทุกเดือนเพื่อเร่งการเจริญเติบโต

ช่วงอายุ ๓-๕ เดือน ระยะทำปฐพี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๕-๗-๗ และ ๑๖-๑๖-๑๖ ประมาณ ๒-๓ กำมือต่อต้น โดยใส่ปุ๋ยคอก (ขี้ไก่, ขี้วัว, ขี้หมู, กระจูดป่น) สลับทุกเดือน

ช่วงอายุ ๕-๙ เดือน ระยะพัฒนาผล ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๑๖, ๘-๒๔-๒๔, ๑๓-๑๓-๒๑ ประมาณ ๒-๓ กำมือต่อต้น อาจผสมกับกระจูดป่นทุกเดือน เพื่อพัฒนาผลให้ใหญ่และเพิ่มความหวาน

๓. การแต่งใบ หน่อ และการโยยเลนกลบโคน การตัดแต่งใบ จะเริ่มเมื่อกล้วยมีอายุ ๒ เดือนขึ้นไป จะตัดเฉพาะใบที่แห้งออกหรือใบที่มีการเข้าทำลายของแมลง โดยจะทำการตัดแต่งทุกเดือนเพื่อป้องกันการสะสมของโรค และแมลงศัตรูพืช

การตัดแต่งหน่อ เมื่อกล้วยอายุประมาณ ๓-๔ เดือน จะเริ่มมีการแตกหน่อ หน่อที่เกิดขึ้นเรียกว่า หน่อตาม ต้องมีการตัดออกและเหลือไว้เพียง ๑-๒ หน่อ เพื่อช่วยพยุงต้นแม่ แต่ไม่ควรเก็บไว้เยอะเนื่องจากจะแย่งอาหารของต้นแม่ ทำให้เครือที่ออกมาไม่สมบูรณ์

การโยยเลนกลบโคน จะมีการโยยเลนกลบโคนประมาณ ๒ ครั้ง ครั้งแรกจะโยยเลนกลบโคน หลังจากตัดแต่งหน่อออก ประมาณอายุ ๓ เดือนแรก ส่วนครั้งที่ ๒ จะเริ่มโยยเลนเมื่อกล้วยมีอายุ ๕ เดือน ประโยชน์ของการโยยเลนก็คือ ช่วยพยุงต้นกัลล้วย และทำให้รากกัลล้วยได้มีพื้นที่หากินเพิ่มขึ้น

๔. การออกปฐพี การค้าขาย และการทอผล

การออกปฐพี กัลล้วยจะเริ่มออกปฐพีเมื่ออายุได้ประมาณอายุ ๖-๗ เดือน (ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้น) ก่อนออกปฐพี ปฐกัลล้วยจะแทงใบเลี้ยงออกมาก่อนแล้วจะตามด้วยหัวปฐ รอให้ปฐกัลล้วยบานจึงจะเห็นลูกกัลล้วย และรอให้บานหมดหรือเรียกว่าสุดปฐีก่อน จึงจะตัดหัวปฐีออก

การค้าขาย ต้องรอให้สุดปฐีก่อนจึงจะค้าขาย เพื่อสังเกตทิศทางว่าปฐีที่ออกมาหันไปทางไหน จึงใช้ไม้ค้ำ โดยใช้ไม้เลี้ยง หรือไม้รวก ที่มีขนาดความยาว ๓.๕-๔ เมตร ขึ้นอยู่กับความสูงของต้นกัลล้วย การค้าเป็นการช่วยพยุงลำต้นเพื่อรับน้ำหนักเครือกัลล้วย ไม่ให้หักก่อนถึงเวลาตัด การที่นายอนุกุล นามปราศัย แบ่งแปลงปลูกกัลล้วยหอม ๑-๒ เดือนต่อครั้ง การใช้ไม้ค้ำหลังจากตัดผลผลิตแล้ว ไม้ค้ำก็จะไปค้ำต้นกัลล้วยที่ออกเครือในแปลงใหม่ ไม่ต้องไปวางทิ้งรอแปลงในฤดูการปลูกใหม่ เป็นการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างคุ้มค่า

การห่อเครือ จะทำหลังจากค้ำกล้วยและตัดปลีกล้วย เป็นการป้องกันไม่ให้ลูกกล้วยลายจากการรดน้ำ หรือมีศัตรูธรรมชาติเข้ามาสร้างความเสียหายแก่ลูกกล้วย โดยนิยมใช้ถุงพลาสติกสีน้ำเงินแบบหนา กันถูกเปิด เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ การใช้ถุงห่อเครืออย่างคุ้มค่าของนายอนุกุล นามปราศรัย คือหลังจากเก็บผลผลิตแล้วก็นำไปใช้ในแปลงใหม่ที่กล้วยหอมสามารถห่อได้

๕. การเก็บเกี่ยว

กล้วยหอมจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เมื่ออายุประมาณ ๘ เดือนสำหรับต้นที่สมบูรณ์จะเริ่มตัดได้ก่อน ปริมาณมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ และความสม่ำเสมอของต้น และจะทยอยตัดในเดือนต่อไปจนหมดแปลง

ในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะใช้มีดขุดตัดเชือกที่มัดต้นติดกับไม้ค้ำออก เพื่อให้ต้นกล้วยเอนลงมา และใช้มีดกรีดบริเวณหลังลำต้นเพื่อให้เครือกล้วยโน้มลงมาหา จากนั้นใช้มือรับเครือกล้วย แล้วจึงตัดที่เครือออกจากต้น

หลังจากนั้น เกษตรกรจะขนใส่เรือเพื่อเคลื่อนย้ายออกจากสวน และจะนำกล้วยที่ขนออกมาแกะถุงห่อออกแล้วแช่ลงในน้ำ เพื่อฆ่าเชื้อและออกจากเครือและล้างยางออก จากนั้นนำไปแช่สารควบคุมการเจริญเติบโต (ethephon) เพื่อช่วยให้กล้วยสุกสม่ำเสมอ ก่อนบรรจุลงในเชิงเพื่อส่งจำหน่ายต่อไป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) กล้วยหอมทอง.....พื้นที่ปลูกจำนวน.๑๕๐-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๒) กล้วยน้ำว้า.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๕๐-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๓) ฝรั่งพันธุ์หิงเป่าสื่อ.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๐-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) ไม่มีสินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก.

๓) ไม่มีสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก.

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) ผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทองแปรรูป

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า กล้วยหอมทอง มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าแรงงาน.....เป็นเงิน ๘,๔๕๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าวัสดุ.....เป็นเงิน ๑๘,๑๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน.....เป็นเงิน ๗๐๒.๓๓ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าเช่าที่ดิน.....เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าเสื่อมอุปกรณ์.....เป็นเงิน ๘๑.๑๒ บาท/ไร่

๑.๖) ค่าเสียโอกาสอุปกรณ์.....เป็นเงิน ๘.๘๖ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒๙,๓๔๒.๓๑ บาท/ไร่

รายได้ ๒๑,๘๕๗.๖๘ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรายแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ จำนวนผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทองแปรรูป.

เฉลี่ยรายได้วันละ ๕๐๐.-๑,๐๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ จำนวนหน่อพันธุ์กล้วยหอมทอง และ ฝรั่งหิงเป่าสื่อ

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๙๐,๐๐๐.-๑๕๐,๐๐๐ บาท/เดือน

๓) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ กล้วยหอมทอง กล้วยน้ำว้า ฝรั่งหิงเป่าสื่อ กล้วยหอมทองแปรรูป.

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๒.๔.๑ ประโยชน์ต่อตนเอง

๑) ผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้มั่นคงจากการขายผลผลิตตลอดทั้งปี

๒) ลดต้นทุน ลดรายจ่ายในครัวเรือน

๓) มีความสุขได้ทำในสิ่งที่ตนเองรัก

๒.๔.๒ ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น

- ๑) เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการผลิตกล้วยหอมทองในพื้นที่
 - ๒) สร้างแรงบันดาลใจในการผลิตกล้วยหอมทอง GI
 - ๓) เป็นศูนย์รวมเครือข่ายเกษตรกร เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๒.๔.๓ ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน
- ๑) สร้างความเข้มแข็งและสามัคคีภายในชุมชน
 - ๒) สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น จากการทำเกษตรปลอดภัย
 - ๓) ยกระดับคุณภาพชีวิต จากการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ครัวเรือน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

ปัญหาส่วนหนึ่งของการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ จะผลิตพร้อม ๆ กันเป็นพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาดในช่วงที่ผลผลิตออกพร้อมกัน โดยจะปลูกกล้วยหอมให้ผลผลิตออกในช่วงเทศกาล แต่คุณนุกูล นามปราศัย จะปลูกกล้วยหอมโดยแบ่งปลูกเพื่อให้มีผลผลิตออกตลอดทั้งปีและส่วนใหญ่จะตกลงกับผู้ซื้อไว้ก่อนแล้วจึงวางแผนการปลูก เพื่อจะเป็นหลักประกันว่าสามารถจำหน่ายได้แน่นอน

เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการเกษตร จึงมีความคิดที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยปลูกพืชอื่นควบคู่ไปด้วย ได้แก่ กล้วยน้ำว้า จำนวน ๕๐ ไร่ และฝรั่งพันธุ์หงเป่าสี จำนวน ๑๐ ไร่ ในช่วงพักแปลงกล้วยหอมจะปลูกข้าวโพดหวาน และปลูกพืชอายุสั้น เช่น พริก มะละกอ มะระจีน เป็นต้น ในช่วงที่ต้นกล้วยยังเล็กเพื่อเพิ่มรายได้ อีกทั้งเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการทำการเกษตรแบบโคก หนอง นา โมเดล จำนวน ๑ ไร่

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๓.๒.๑ การปรับปรุงบำรุงดิน การปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์ในการปลูกกล้วยหอม โดยหลังจากเก็บผลผลิตในแปลงแล้วจะตัดย่อยต้นกล้วยหอมทิ้งไว้ในแปลงประมาณ ๑ เดือน เมื่อต้นกล้วยหอมเหี่ยวพอก็จะฉีดพ่นด้วยปุ๋ยน้ำชีวภาพเป็นปุ๋ยบำรุงดิน แล้วจึงกลับมาปลูกกล้วยหอมต่อ และในบางแปลงจะปลูกข้าวโพดหวานเพื่อเป็นการพักดินและตัดวงจรของศัตรูพืช เมื่อเก็บผลผลิตข้าวโพดหวานแล้วก็จะไถกลบเพื่อเป็นปุ๋ยหมักบำรุงดินต่อไป การบำรุงรักษาดินก่อนการปลูกกล้วยหอมมีการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักเป็นหลักในการปลูกพืชทั้งกล้วยหอม กล้วยน้ำว้า และฝรั่ง

๓.๒.๒ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน มีการใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีในแปลงปลูก และใช้สารล่อแมลงวันทองที่มาทำลายผลผลิต

๓.๒.๓ การจัดการที่อยู่อาศัย และกิจกรรมการปลูกพืชอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ถูกสุขลักษณะ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการแยกบ้านออกจากสถานที่เก็บสารเคมี วัสดุอุปกรณ์การเกษตรรวมทั้งพื้นที่รวบรวมผลผลิตออกจากตัวบ้าน มีการวางแผนการปลูกกล้วยหอมออกเป็นแปลงๆ เพื่อให้ผลผลิตมีออกสู่ตลาดตลอดทั้งปี เป็นการกระจายความเสี่ยงด้านราคาอีกทางหนึ่ง และหลังจากเก็บผลผลิตแล้วจะตัดต้นกล้วยหอมทิ้งไว้ในแปลง ๑ เดือน และฉีดพ่นด้วยปุ๋ยน้ำชีวภาพเป็นปุ๋ยบำรุงดินแทนการเผาเหมือนอย่างเกษตรกรรายอื่น

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑) มีความรู้ด้านการเกษตรของพื้นที่อย่างรอบด้าน ทั้งด้านคน พื้นที่ สินค้า เป็นผู้นำในการพัฒนาการเกษตรในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) มีความรู้ด้านการผลิตกล้วยหอมทอง การบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนการผลิต และการพัฒนาคุณภาพผลผลิต

๓) มีความรู้ด้านการจัดการดิน น้ำ และการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

มีการให้บริการเป็นจุดอบรม จุดศึกษาดูงานการผลิตกล้วยหอมทอง การลดต้นทุนการผลิตกล้วยหอมทอง และเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

มีการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคพืช การลดต้นทุนการผลิต การปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกพืชแซม รวมถึงการจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑) การให้คำปรึกษาและแนะนำเกษตรกร ตามฐานการเรียนรู้และองค์ความรู้ที่มี

๒) การแจ้งเตือนปัญหาการเกษตรในพื้นที่ และภัยพิบัติ เช่น การระบาดของศัตรูพืชและโรคระบาด ปริมาณน้ำฝน สถานการณ์น้ำในพื้นที่ ค่าความเค็มของน้ำ เป็นต้น

๓) การฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกษตรกร โดยวิทยากรประจำศูนย์และวิทยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๔) ร่วมกับสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการทำแปลงวิจัย เรื่องการวิจัยและพัฒนาการใช้สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชเพื่อเพิ่มผลผลิตและมูลค่ากล้วยหอมทอง ในปี ๒๕๕๔

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกรเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนในชุมชน โดยดำเนินการดังนี้

๑) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ โดยมีการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานที่เข้ามาให้การสนับสนุนองค์ความรู้ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงหลักวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

๒) เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการเกษตรของตนเอง เช่น การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และการตลาด เป็นต้น

๓) การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้ายต่าง ๆ เช่น เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ เกิดการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกล้วยหอมทอง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
 ประชานศพก. มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกหลักในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยมีส่วน
 ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเข้มแข็ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรประสบ
 ความสำเร็จและยั่งยืน ดังนี้

๑) มีส่วนร่วมในการประสานงานและเชื่อมโยงกับหน่วยงานราชการ ผลักดันด้านการตลาดให้กับ
 เกษตรกรในพื้นที่

๒) มีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร

๓) มีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ไขปัญหาการเกษตรภายในอำเภอ

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ประชานศพก. มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนงานส่งเสริม
 การเกษตรในพื้นที่ มีบทบาท ดังนี้

๑) บทบาทด้านการบริหารจัดการและวางแผน กำหนดทิศทาง บริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ให้เป็นไป
 อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นตัวกลางประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ และ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) บทบาทด้านการเป็นผู้นำและผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้
 และแปลงสาธิต รวมถึงให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร เพื่อให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ

๓) บทบาทด้านการพัฒนา ส่งเสริมการรวมกลุ่ม สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มเป็น
 เครือข่าย ขับเคลื่อนการตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
 ภูมิใจที่ได้สืบทอดอาชีพเกษตรกร และภูมิใจที่ได้มีบทบาทในงานศพก. มีส่วนช่วยให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงและการเติบโตอย่างยั่งยืนของชุมชน เกษตรกรในพื้นที่มีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไป
 ปฏิบัติ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองเสือ
- ประธานแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง หมู่ที่ ๒ ตำบลนพรัตน์
- ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์สตรีนพรัตน์
- Smart Farmer ต้นแบบ
- ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองเสือ

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- เป็นศูนย์เรียนรู้ของศูนย์ศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนอง
 เสือ (กศน.) โดยนายอนุกุล นามปราศัย เป็นเกษตรกรต้นแบบ

- เป็นมรรคนายกประจำวัดสร้างบุญ จังหวัดสระบุรี และงานตามบ้านของประชาชนในตำบลนพรัตน์ อำเภอหนองเสือ และพื้นที่ใกล้เคียง
- วิทยาการให้ความรู้ด้านการปลูกกล้วยหอมให้แก่เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ภาครัฐ เอกชน และบุคคลทั่วไปที่สนใจ
- เป็นแปลงต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเข้าร่วม “โคก หนองนา โมเดล” ปี ๒๕๖๕ ของกรมการพัฒนาชุมชน
- สนับสนุนกล้วยหอมทองแก่กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำไปมอบให้แก่บุคลากรทางการแพทย์ เพื่อเป็นกำลังใจสู้ภัยโควิด

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ตั้งใจ ใฝ่เรียนรู้ ลงมือทำ” กล้วย ๑๐ หน่อ มะละกอ ๑๐ ต้น ขยันปลูก ไม่อดตาย การจะทำได้ควรเกิดจากความตั้งใจ แสวงหาความรู้ และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ จึงจะประสบความสำเร็จ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

นางสาวนพมาศ นิวงษา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวธัญญพัทธ์ บุญยิ่ง ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นายสุชาติ หามนตรี ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- ๒.๑ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนการถอดบทเรียน กำหนดหัวข้อที่จะถอดบทเรียน
- ๒.๒ กำหนดคำถาม/ตั้งคำถาม
- ๒.๓ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก
- ๒.๔ รวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม
- ๒.๕ ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน นำมาวิเคราะห์

สังเคราะห์ สรุป และเขียนรายงาน

เครื่องมือที่ใช้ : แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ไม่มี

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอหนองเสือ
 สถานที่ตั้ง : เลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลนพรัตน์ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
 พิกัด : Zone ๔๗ X ๗๐๓๙๒๘ Y ๑๕๗๖๔๑๑

แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงศูนย์เครือข่าย ศพก.อำเภอหนองเสือ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และศูนย์เครือข่าย อำเภอหนองเสือ

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี (ข้อมูลปี 2567)

- ๑ การเลี้ยงปลาในบ่อดินตำบลบึงข้าว
- ๑ ฟาร์มแพะ
- ๑ ศูนย์เรียนรู้เจ็ดนางฟ้าภูฐาน
- ๑ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลบึงบอน
- ๑ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลบึงบอน
- ๑ ศพก.เครือข่ายประมงตำบลบึงบอน
- ๑ ศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตรเชิงนวัตกรรม
- ๑ ศพก.บึงกาสาม
- ๑ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลบึงกาสาม
- ๑ แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 7 บึงกาสาม
- ๑ แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 2 ตำบลบึงกาสาม
- ๑ การเลี้ยงปลาในบ่อดินตำบลบึงกาสาม
- ๑ แปลงใหญ่น้ำส้มซ่ามัน
- ๑ สวนต้นน้ำ

- ๑ วิชาพืชชุมชนศูนย์ข้าวชุมชน หมู่ 1 ตำบลบึงบา
- ๑ แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 1 ตำบลบึงบา
- ๑ สวนเราเกษตรอินทรีย์
- ๑ วิชาพืชชุมชนท่องเที่ยววิถีเกษตรหนองเสือ
- ๑ แปลงใหญ่กล้วยหอมทองหมู่ที่ 2 ตำบลนพรัตน์
- ๑ ศพก.เครือข่ายประมงตำบลศาลาครุ
- ๑ บ้านสหพัฒนา
- ๑ การเลี้ยงปลาในบ่อดิน
- ๑ แปลงใหญ่น้ำปลาบ่อหนองสามวัง

